

נד:

עין משפט
גר מצוה

רמא א מ"י פ"א מ"ג
זכה ומתה ל' י'
סמך שפן עג טושי' ח"מ
ס"י טרה ספ"ג ג'
רמב ב מ"י ע"ג ס' ה' ד'
סמך שפן טושי' ח"מ
ח"מ ס"י קל' ספ"ג כ' ו'
רמב ג מ"י ע"ג פ"א מ"ג
מ"מ טרה ס' י"ו סמך
ס"ט טושי' ח"מ ס"י קל'
ספ"ג ז'
רמב ד מ"י פ"א מ"ג
זכה ה' ע"י ופ"ה
מ"ה' טרה ס' י' סמך
ס"י עג טושי' ח"מ ופ"ה
סמך ספ"ג ז' ט' :

רבינו גרשום

ושאינה מסוימת. אמר
בקעה גדולה היא: עד
כמה. קנה בה: תירא חזרי
הודו. כלומר כסו שחוקך
למה העבירה ומה העבירה לאחריה
אבל בעובד כוכבים דלא שייך ביה
קדושין ליכא למילף מאחריה ועוד
מילא התם מכסף מקנתו כנסף הוא
קנה ושני נקנה העבירה וכלם
דיהינו חליפין משמע דה"ה כשטר
אינו נקנה דאפילו כל שיהי כסף הוה
ממעט התם מכסף אי לאו דכתיב ישיב
לרבות שיהי כסף כנסף אבל בעלמא
אורי"ת דאדרבה אין קנינו של עובד
כוכבים כנסף אלא כמשפחה ודרי' יוחנן
ק"ל דדרי' (בבב"ב דף י"ג:) מיד עמיתך
כנסף הא מיד עובד כוכבים כמשפחה
וכן כפ' בתרא דע"י (דף ע"ג) ושם ד"ה (ב) מסיק דמשיכה לעובד כוכבים
קונה והא דקאמר הכא ועובד כוכבים מבי מטו זוי ליהיה אסתלק ליה
הינו משום דמלני בעובד כוכבים קנין כסף כשטר ואינו שטר ודאי לא קנה
עובד כוכבים משום דישאל גופיה לא קנה כשטר אלא מקפר המנהג
דימיה והתם שרלא הוה: וישראל לא קנה עד דבטי ששרא
צ"דיה. שהיו עומדים במקום שכותבין את השטר וקשיא לרבינו
ששנון בן אבנה דלמאי לא קנה כנסף גרידא מעפיון בק"י
מגופו גופו נחתה ממנו כשחיס דלאמרינן בבב"ב דף י"ג.
דליכא למימר שאינו גומר דעתו לקנות עד שיהיה כשטר
דמאחר שהעובד כוכבים מחתק למה לא יגמור דעתו לקנות ויחמו
להיות הפקר והוה לן למימר דהו כאלו פירש אי בעינא כנספא איקני
מה"ט דפרישית וי"ל דאין סקדי שלא היה דעתו אלא כמות
שאוה רגיל לקנות עם ישראל דייהו כשטר מדלל פירש אי בעינא
כנספא איקני אבל קשיא לרבינו שמשון בן אבנה דנפרק ב' דבכורות
(שם) א"ר יתק ישראל מעות לעובד כוכבים כזבחה בדיניהן
אע"פ שלא משך קנה וחיבה בכורה ואמאי לא אמרינן אע"ג
דקנה מן התורה דלמאי אביי התם בדיניהם שפסקה ליה מורה מיד
עמיתך כמשפחה הא מיד עובד כוכבים כנסף מ"מ אין דעתו לקנות
אלא עד שימשוך כנו שהוא רגיל לקנות עם ישראל דלאמרינן
הכא וי"ל דהתם בדיניהם קאמר ונראה דשרי לישראל לנכסו (ו) מנייהו
מעומיו אע"פ שמתוך כך יחזיר העובד כוכבים יגזול את המחזיק בדבין
קא חבע ליה דלא נתן לו מעות אלא ע"מ שחבא אלא לידו וחס
המחזיק יכול ליטעמ מן העובד כוכבים ישמע אע"פ שהלוקח מפסיד אך
אם המחזיק נע"י לפרוע לו מעותיו אם (ו) יפקיענו הראשון הקרקע מידו
ע"י עובד כוכבים נראה דה"ל מקור ממש: באג"י דפטר"י הוה בו'.
והא דלמך בהנזקין (גיטין דף נ"ח: ושם ד"ה א"ן) דלזול מרומייהו
דבאג"י ואזיל גידול בר רעילאי ויהיב טסקא דתלת שנין ולכי אתו
מרומייהו דהר"ל הוה ולא אמרי' מיון דלא יהיב טסקא הופקעה מידם
חזקה בה גידול בר רעילאי דהתם מיירי כגון שאמר מרומייהו לנני
באג"י שיתפרש ויזערו ויאלכו פירות ויפרעו טסקא עד שיחזרו
ונמלצו להם בני באג"י ונתנהו לגידול הלך לא הופקעה מידם וכשיחזרו
חזרו ליהן אבל הכא הוה מטמרי בשביל המס שלא רצו לפרוע:
אם

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ושאינה מסוימת במצורה. אלא בקעה גדולה ופומחה לשדות אחרים
או לרשות הרבים עד כמה לרץ לחפור ויקנה כולה אליבא דרב דהא
ודאי לשחול לא חשיבא מסוימת טפי משאינה מסוימת דאפילו
במסוימת קאמר לא קנה אלא (א) מכוסו וכ"ש בשאינה מסוימת. יש
לי כולל: כדאזיל תירא (ב) דשורי והדר אמר רב
ששירוש נמך נקב שורה אחת מקנה
גבול השדה ועד קלחה והדר ובחומתו
יעשה עוד שורה אחת דהיינו שתי
שורות על פי כל השדה משפחו אל
שפתו ממורת למערב מתוך כך קנה
כל השדה גם מן הצפון לדרום לדין
דחמש שתי שורות על פי כל אורך
השדה או על כל רחבו כאלו חמש
כולו שהרי החזיק בו מראשו ועד סופו.
אמר רב יודא אמר
שמואל נכסי העובד כוכבים. שמכרם
עובד כוכבים לישראל שקבל העובד
כוכבים הדמים ממנו ועדיין לא החזיק
בה ישראל זה הקונה אותם: כריי הן
כמדבר. הפקר דמפרש לקמן שם
קדם ישראל אחר החזיק בס' אשם
כאלו הן נכסי הגר שמת. ויש מפרשין
דמעוטה מיהא יחזיר ללוקח ראשון ולי
אין נראה כלל דא"כ מ"א היה הן כמדבר
אלא זכה צהן לגמרי ואם יכול לוקח
ראשון לרין עם העובד כוכבי' ולהוליא
ממנו מעומיו יעשה ואם לאו יפקיד.
ומיהו נראה בעיני' דהאי שני רשע
מיקרי דמיר דיהב לוקח ראשון זוי לא
גרע מעני המהפך בחררה וזא אחר ונטלה דמיקרי רשע הואו אחר.
ופירש רבינו חננאל לית הלכתא כשמואל ומשום דמקשי' עלה אביי
אריך דשמואל דלמך דינא דמלכותא דינא וזא בר יוסף לתרן דהקשאו
אביי ואמר דמעולם לא אמרה שמואל דא"כ קשיא דשמואל דאשמואל
דלמך דינא דמלכותא דינא. ולי נראה דמלכותא דינא לא שנתן
דדינא הוה והלכתא כוחיה בדני' [במעות י"ג]. דן כוחיה לקמיה וגם הדנה
למוראם כשמואל ס"ל לקמן וסליק שמעון כהני והא דלמך שמואל
לאביי אלא לא ידענא עובדא הכי הוה כו' לא חש לתרן דלמך דלמך
מייתי ראייה מעובדא: כי מטו זוי לדייה. מן הלוקח: אסתלק ליה.
העובד כוכבים שהרי כל קנינו של עובד כוכבים כנסף דלאמרי' בפ"ק
דקדושין (דף ד'): ומשקבל המעות לגבי ידיה הויה מכירה גמורה
שאין יכולין עוד לחזור וזו כזה וישראל לא קני בנתן מעות עד דלמך
שטר' לדייה דלאמרינן בקדושין (ס"ו.) וכדפרישית לעיל (ג.) דאפילו מישראל
מכירה לא קני בזוי עד שיכמוז לו את השטר וכ"ש מעובד כוכבים
דסתם עובד כוכבים אנסים הם ואין דעתו לקנות בלא שטר והלך
אי אתא ישראל לחריגא רפק ביה פורתא מקמי האי קנה. ודוקא בלוקח
מעובד כוכבים אבל לוקח מישראל חבירו נהי דלא קני לוקח עד דלמך
שטר' לדייה אחר מיהא אין יכול לקדם ולהחזיק שהרי עדיין ברשות מוכר
קיימא שכל זמן שלא החזיק הלוקח או לא בא השטר לידו יכולין שניהם
לחזור זה בזה: מי אמר שמואל הכי. דקני ליה (ו) שני לארעא דעובד
כוכבים בחזקה בלא שטר מן העובד כוכבים: והאמר שמואל דינא דמלכותא
דינא. כל מסים וארנוניות ומנהגות של משפטיו מלכים שרגילים להגיה
במלכותם דינא הוא שכל בני המלכות מקבלי' עליהם מרלונם חוקי
המלך ומשפטיו והלך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון חבירו ע"פ
מוק המלך הנהוג בעיר משום גזל: ומלכא אמר. כל מעוטה חבירו ע"פ
שום מחזיק בלרעא אלא א"כ יש בידו שטר מכירה מן המוכר והיאך
יקנה זה המחזיק הואיל ואין לו שטר מן העובד כוכבים אלא לוקח ראשון
יקנה דינא דמלכותא לבי אחי שטר' דעובד כוכבים לדייה: אמר ליה אגא
לא ידענא. רב יוסף נמי בע"כ הוה ידע לא דלמך שמואל דינא דמלכותא
דינא והא דקמדר ליה לאביי אלא לא ידענא כו' ודאי היה יודע
מירוך לדבר אלא דעדיף ליה למימר עובדא ולכך לא חש לתרן ואביי
מהדר ליה דמההוא עובדא ליכא לאחיותי ראייה ומיהו רב יוסף לא חזר בו
ליעבד

דמכל מקום שמואל אמרה כדלמך כמון והאי דקשיא ליה דינא דמלכותא דינא
ארעא אלא כשטר' דלא דינא דמלכותא הוא אלא בחזקה נמי ליכול: בדורא דרעופא. שם מקום. אי נמי כפר של רועים: אהא לקמיה דרב
יודא. ורוב מעשיו שמע משמואל רבו: דורא דרעופא קאמרת. בחמיה. וכי משא אחת מביא ראייה דנכסי' העובד כוכבים הרי הן כמדבר:
כגוי מעטמרי. שדות עמונות שלא היו הנעלים ונתחין את המס למלך אלא מבצחין עממן: דאינוו גופייהו. בעלים ראשונים לא הו
יבני יתקן ומדינא דמלכותא לא היה ניגס דבעלים כח למכור ובעלן צהל זה השעי דמלכותא קנה דינא דמלכותא שהתנה בחזקה
על מנת ליתן את הטסקא למלך ומלכא אמר מאן דהייב טסקא ליכול ארעא בלא שטר' אבל בקרקע שחייב ירושה לעובד
כוכבים מאבותיו ומכרה לעולם אימא לך אם בא אחר והחזיק בה מוציאין אותה מידו ומחזירין לראשון כשיהיה לו השטר מן המוכר:
ליעבד

מסורת הש"ס

(א) ולקמן ה"ל ליק קני גיטין
י' מרס"ח.

גליון הש"ס

בבא אמר לא ידענא
עובדן דף י' ע"ג ופ"ה:
רמב"ם י"ה ה"ה הן
בבב"ב בו ה"א מ"י רש"י
בב"ב פ"י לעיל דף כ"א פ"ב
ח"מ ד"ה מדיקוס:

הגהות הב"ח

(א) נבי חירא דתורי והדר:
(ב) שם לא ידענא אלא
עובדא הוה: (ג) יב"ב
ד"ה ופ"ה ופ"ה ח"מ מ"ק
מסות: (ד) ד"ה ה"ה ה"ה
וכי מירוך לגבי דהא דל"ל
לאביי אלא לא ידענא דל"ל
הא ש"י: (ה) ח"מ ד"ה
מ"א ח"מ י"ו דקני ליה
הוה כו' ו"ל פ"ה שפ"י
ושאינה ופ"ה מ"ה ח"מ
השדה ועד קלחה: (ו) ד"ה
רמב"ם ופ"ה ח"מ מ"ה
מעותיו: (ז) בא"ד ח"מ
יפקיע האשון:

מוסף רש"י

דינא דמלכותא. על עובד
כוכבים גופייהו.